

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ»**

Виконала: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
PO1-M22 групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Сумарук Вікторія Михайлівна

Керівник:
Мелекєсцева Наталія Василівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти

Рецензент:
Бабюк Тетяна Йосипівна,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ.....	8
1.1 Характеристика ключових понять дослідження: «читацька компетентність молодшого школяра», «наскрізне вміння читати з розумінням».....	8
1.2 Реалії розвитку читацької компетентності здобувачів початкової освіти в сучасних умовах.....	15
1.3 Інструменти візуалізації як засіб формування читацької компетентності молодших школярів.....	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НАСКРІЗНОГО ВМІННЯ ЧИТАТИ З РОЗУМІННЯМ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	28
2.1. Стан проблеми дослідження у практиці шкільного навчання.....	28
2.2 Етапи роботи з формування наскрізного вміння читати з розумінням засобами візуалізації молодших школярів.....	36
2.3 Організація, зміст і перевірка ефективності експериментального дослідження.....	39
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Сучасна ситуація з розвитком читацької компетентності молодших школярів є тривожною, потребує неухильної уваги, відповідного переосмислення та окреслення напрямів позитивної динаміки подальшого її розвитку. Значною мірою це зумовлено нестабільністю освітнього процесу під час військової агресії та пандемії COVID-19. Вони спричинили значне погіршення психоемоційного стану українських учнів, збільшення негативних кількісно-якісних показників усіх компонентів читацької діяльності.

У звіті Державної служби якості освіти зазначено, що «зміна формату уроків, перехід на дистанційне та змішане навчання, нестабільні умови організації освітнього процесу – повітряні тривоги та блекаути – вплинули на результати. За спостереженнями вчителів початкових класів, погіршилися результати навчання дітей з української та іноземної мов, математики, літературного читання [20, с. 3]. Таким чином, перед сучасною школою постає проблема подолання освітніх втрат і розривів в оволодінні молодшими школярами програмовим змістом.

Зауважимо, що проблема дитячого читання актуалізувалася впродовж останнього десятиліття і є результатом стрімкої зміни моделі традиційного читання в сучасному інформаційному суспільстві. До основних тенденцій, характерних для дитячого читання в умовах сьогодення, належать такі: знижена, а подекуди відсутня увага до друкованого паперового слова, як наслідок – втрата престижу читання; вільний час не з книгою, а з гаджетом; різка зміна характеру читання, яке стає індивідуалізованим, прагматичним (читають здебільшого твори за шкільною програмою), поверхневим; занурення, повне або часткове, в інформаційне поле різних соціальних мереж та месенджерів, де кожен знаходиться в групі, чаті, блозі; мізерна частка читання «вільного» вибору (власного або за рекомендацією когось); вибір на

користь літератури «розважального» характеру; пріоритет аудіовізуальної літератури над лінійною, паперовою [46, с. 55].

Як бачимо, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вимагає від сучасної освіти прийняття нових рішень, зміни способів навчання, способів подання навчальної інформації і запровадження нових технологій навчання, які були б ефективними в умовах сьогодення. Інформаційна насиченість сучасного світу вимагає спеціальної підготовки та певної адаптації навчального матеріалу перед його поданням учням, для того щоб у візуально доступному для сприйняття вигляді надати учням основні або необхідні відомості, які будуть більш зрозумілими.

Візуалізація інформації є відгуком освіти на динамічний розвиток і потреби суспільства й реалізована в методичних рекомендаціях Нової української школи у формі графічних аналізаторів та супровідних наочних матеріалів до новітніх технологій навчання.

Особливості застосування візуалізації в освітньому процесі досліджували Л. Бондаренко, Л. Білоусова, О. Вершков, Н. Житеньова, Г. Корицька, І. Ліпчевська, О. Малихін, І. Тетервак та інші науковці. Проте досліджень, присвячених питанню використання засобів візуального подання інформації у процесі організації читацької діяльності учнів початкових класів, досить мало, зокрема це дослідження А. Гречки й О. Павлик, О. Михайленко та В. Титок.

Зниження інтересу до читання в дітей молодшого шкільного віку, «кліпове мислення» учнів, результати дослідження стану сформованості читацької компетентності випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти [27], недостатнє висвітлення окресленого аспекту в науково-методичній літературі зумовили **актуальність** обраної теми дослідження.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити систему вправ для формування наскрізного вміння читати з розумінням в учнів 3 класу засобом візуалізації.

Сформульована мета передбачає розв’язання низки **завдань**:

1) проаналізувати психолого-педагогічну й методичну літературу з теми дослідження та визначити сутність ключових понять;

2) схарактеризувати психолого-педагогічні та методичні аспекти використання засобів візуалізації у процесі формування читацької компетентності молодших школярів;

3) розробити систему роботи з формування наскрізного вміння читати з розумінням в учнів 3 класу засобами візуалізації;

4) перевірити ефективність розробленої системи вправ і завдань експериментальним шляхом.

Об'єкт дослідження – процес формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти на уроках мовно-літературної освітньої галузі;
предмет дослідження – формування наскрізного вміння читати з розумінням в учнів початкових класів засобами візуалізації.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що формування наскрізного вміння читати з розумінням в учнів 3-го класу засобами візуалізації буде ефективним за таких умов:

1) поетапної роботи над формуванням наскрізного вміння читати з розумінням;

2) системного впровадження і формування компонентів, рівнів і стратегій наскрізного вміння читати з розумінням;

3) системного використання засобів візуалізації на уроках мовно-літературної освітньої галузі;

4) впровадження розробленої системи роботи з використанням засобів візуалізації для формування наскрізного вміння читати з розумінням.

Процес дослідження здійснювався на основі **методів**: теоретичні (вивчення нормативних документів, аналіз наукових джерел, узагальнення психолого-педагогічної і методичної літератури, моделювання, систематизація теоретичного та практичного матеріалу); педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний); емпіричні

(вивчення шкільної документації, опитування, спостереження, бесіди); метод математичної статистики.

Експериментальна база дослідження: Кам'янець-Подільський ліцей № 15 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

Наукова новизна роботи полягає в розробці системи роботи з формування в молодших школярів наскрізного вміння читати з розумінням засобами візуалізації на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Практичне значення дипломної роботи: результати дослідження можуть бути використані вчителями початкових класів на уроках української мови й читання, а також здобувачами вищої освіти під час проходження педагогічної практики.

Апробація роботи здійснювалася у формі участі в міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях, а також студентських конференціях. Результати дослідження обговорено на заняттях наукової проблемної групи «Актуальні проблеми методики викладання української та іноземної мови в початкових класах» та на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2022-2023, 2023-2024 н.р.).

Опубліковано статтю «Візуалізація як засіб формування читацької компетентності молодших школярів» у збірнику наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Вип. XIX, 2023) [65].

Структура й зміст роботи. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг роботи – 84 сторінки.

Зміст роботи. У вступі обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, визначено її мету, завдання, об'єкт та предмет, методи наукового дослідження, гіпотезу, новизну, практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти засобами візуалізації» розкрито

зміст основних понять дослідження, описано стан розвитку читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах сьогодення, схарактеризовано інструменти візуалізації як засіб формування читацької компетентності молодших школярів.

У другому розділі «Методика формування в молодших школярів наскрізного вміння читати з розумінням засобами візуалізації на уроках мовно-літературної освітньої галузі» описано стан проблеми дослідження у практиці шкільного навчання, здійснено огляд освітніх документів, шкільних підручників, розроблено модель і систему роботи з формування наскрізного вміння читати з розумінням засобами візуалізації у здобувачів початкової освіти на уроках української мови та літературного читання, обґрунтовано результати експериментального дослідження.

У висновках подано підсумки здійсненого наукового дослідження.

ВИСНОВКИ

В умовах глобальних цифрових перетворень сучасне українське суспільство впевнено впливається в інформаційний простір. Перебирає на себе виклики сьогодення й освіта, яка перебуває на стадії реформування й втрат, викликаних наслідками пандемії та війни, потребує новітнього мислення як педагога, так і учня, інноваційної особистості, здатної до перетворень, самореалізації.

Відтак сьогодні виникає необхідність у зміні способів подання та культурі зорового сприйняття інформації, в застосуванні технологій, які допоможуть візуалізувати освітній процес, розвиватимуть розумову й пізнавальну активність школярів. Враховуючи особливості сучасного цифрового покоління, в якого сформувалися принципово інші способи отримання, сприйняття і засвоєння інформації, змінилися способи мислення і розуміння, виражена нездатність сприймати великі обсяги інформації, неприйняття вербальних способів подання матеріалу і наявність «кліпового» мислення, націленого на яскравий зоровий образ, вважаємо за доцільне в початковій школі використовувати засоби візуалізації для формування читацької компетентності молодших школярів.

У нашому дослідженні ми взяли за основу вміння «читати з розумінням», яке трактуємо як складну діяльність, яка вимагає активізації критичного мислення у дітей для засвоєння та усвідомлення авторського повідомлення, а також продукування особистих умовиводів та ідей щодо прочитаного, використовуючи різноманітні засоби візуалізації.

З'ясовано, що читання з розумінням із використанням візуалізації – це інтегративний підхід до навчання учнів мовно-літературної освітньої галузі, що збагатить читацький досвід дітей та допоможе школярам згадувати прочитане протягом тривалого часу.

На нашу думку, навички візуалізованого читання необхідні для швидкого та ефективного розуміння прочитаного, тому використання

вчителями візуалізованого читання забезпечує мотивацію навчання і пізнавальної діяльності учнів, сприяє формуванню та розвитку зорового сприйняття, критичного та візуального мислення, є засобом представлення твору за допомогою образів, що допоможуть краще зрозуміти та зафіксувати прочитане. Також візуалізоване читання полегшує перевірку рівня сприйняття та розуміння прочитаного твору, розвиває самостійність, творчі здібності учнів, учить порівнювати різні точки зору та висловлювати власну думку, забезпечує удосконалення візуальної грамотності й візуальної культури здобувачів освіти.

Аналіз науково-методичних джерел дозволив схарактеризувати засоби візуалізації, які можна використовувати в процесі організації читацької діяльності молодших школярів: графічні (фішбоун, денотатний граф, ейдос-конспект, каліграма, кластер, дудлінг, скетчноутінг, щоденник вражень); цифрові (буктрейлер, хмара слів, мова емоджи, соціальні мережі, інтернет-меми, інтерактивні плакати, плейкаст, кроссенс, інфографіка); графічно-цифрові (флеш-картки, майдмеппінг, стрічка часу, комікс, сторіборд, скрайбінг); hand-made (лепбук, закладки-розмальовки, мудборд, лоперелло).

У ході дослідження було здійснено аналіз освітніх нормативних документів, підручників з української мови та літературного читання для 3-го класу, які свідчать про необхідність формування читання з розумінням школярів засобом візуалізації як актуальної проблеми сучасного освітнього процесу в Новій українській школі. Зауважимо, що в чинних підручниках реалізуються програмні вимоги, але орієнтація на систематичну роботу з формування наскрізного уміння читати з розумінням засобом візуалізації розглядається лише в деяких підручниках.

На констатувальному етапі, щоб перевірити рівень сформованості основних компонентів наскрізного уміння читати з розумінням засобом візуалізації (особистісно-спонукальний, мислительно-когнітивний, продуктивно-узагальнюючий), було проведено комплекс діагностичних методик: опитувальник «Моє емоційне ставлення до читання», анкета «Я +

Читання», опитувальник «Знаю, вмію, розумію (ЗВР)», комплекс завдань «Працюю із засобами візуалізації».

Первинна діагностика виявила, що третьокласники володіють наскрізним вмінням читати з розумінням засобом візуалізації на високому рівні – 37,9%, середньому рівні – 34,5% та на початковому рівні виявлено у 33,3% учнів.

На формувальному етапі експерименту нами була розроблена і впровадження система роботи з формування наскрізного вміння читати з розумінням використовуючи засоби візуалізації на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Система роботи розроблена за такими етапами: підготовчий стимулювально-мотиваційний, пізнавальний, практично-творчий, рефлексивно-результативний.

Контрольний етап експерименту продемонстрував, що систему роботи з формування наскрізного вміння читати з розумінням учнів на уроках мовно-літературної освітньої галузі засобами візуалізації можна вважати ефективною і рекомендувати використовувати вчителям початкових класів, адже в учнів, які навчалися в експериментальному класі, високий рівень сформованості аналізованого вміння засобами візуалізації підвищився на 6,9%, кількість учнів із середнім рівнем зменшилася на 3,4% та знизилася кількість учнів, що мають початковий рівень – на 10,4%.

Отже, мету дослідження досягнуто, гіпотезу підтверджено. Перспективою вважаємо подальше дослідження теоретичних і методологічних аспектів проблеми формування наскрізного вміння читати з розумінням учнів першого та другого циклів навчання засобами візуалізації з урахуванням принципу наступності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Скрайбінг-презентація як засіб підвищення ефективності освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти // Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Том 72. №4. С. 67-80.
2. Антонова Л. А., Крупчан С. В. Швидкочитаночка. 1 клас. Сучасні оповідання та вправи для вдосконалення навички швидкого читання. Київ : Літера ЛТД, 2018. 48 с.
3. Антонова Л. А. Швидкочитаночка. 3 клас. Сучасні оповідання та вправи для вдосконалення навички швидкого читання. Київ : Літера ЛТД, 2021. 48 с.
4. Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Мартиненко В. О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : моногр. Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2014. 346 с.
5. Білоусова Л. І., Житеньова Н. В. Візуалізація навчального матеріалу з використанням технології скрайбінг у професійній діяльності вчителя // Фізико-математична освіта : науковий журнал. 2016. Випуск 1(7). С. 39-47.
6. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Частина 2. Київ : Грамота. 2020. 160 с.
7. Большакова І. О., Пристінська М. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1. Харків : Вид-во «Ранок». 2020. 112 с.
8. Большакова І. О., Пристінська М. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2. Харків : Вид-во «Ранок». 2020. 112 с.
9. Бондаренко Л. Ю., Вершков О. О., Тетервак І. Р. Використання технологій візуалізації в освітньому процесі, як складової системи

інтелектуального навчання. Розвиток сучасної науки та освіти : реалії, проблеми якості, інновації : матеріали III Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції (Запоріжжя, 30 вересня 2022 р.). Запоріжжя : ТДАТУ, 2022. С. 413-418.

10. Брусенко М. М. Технологія формування креативності на уроках історії // Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Кременчук : Методичний кабінет. 2019. С. 303-306.

11. Варзацька Л. О., Трохименко Т. О. Українська мова та читання : підручник для 3 кл. закладів загальн. середн. освіти : у 2-х ч. Ч. 1. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2020. 160 с.

12. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

13. Вашуленко О. В. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

14. Вашуленко О. В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/186336554.pdf> (дата звернення: 18.12.2022).

15. Вашуленко О. В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект : Дайджест 1. Київ : Освіта, 2011. 94 с.

16. Вовна А. Чому потрібно читати книжки. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oWCIB98VKnA> (дата звернення: 20.02.2023).

17. Гречка А. О., Павлик О. А. Формування наскрізного вміння читати з розумінням в учнів 3 класу засобом візуалізації // Актуальні питання теорії і практики початкового навчання: збірник наукових праць студентів. Кривий Ріг: КДПУ, 2021. Вип. 14. С. 85-90.

18. Гречка А. Характеристика навички читання з розумінням учнів початкової школи // Науковий потенціал дослідника: філологічні та методичні пошуки: зб. наукових праць викладачів і студентів [випуск 9] / відп. редактор В. А. Каліш. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. С. 363-367.

19. Державний стандарт початкової освіти // Учитель початкової школи. 2018. № 4 (вкладка). С. 1-16.

20. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації [Електронне видання] / кол. автор. ; за загальною редакцією О. М. Топузова ; укл. О. В. Онопрієнко. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. 146 с.

21. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. посіб. Харків : ВГ «Основа». 2018. 119 с.

22. Дмитренко С. Click-навчання. Методика організації освітньої діяльності з дітьми нового покоління. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ», 2020. 120 с.

23. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. ДСЯО, 2023. URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf> (дата звернення: 10.10.2023).

24. Житеньова Н. В. Технології візуалізації в сучасних освітніх трендах // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2016. № 2. С. 170-178.

25. Залужна Н. І. Формування читацької компетентності учнів початкових класів: від теорії до практики. URL: <https://ed.poippo.pl.ua/bitstream/022518134/989/1/%D0%97%D0%B0%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%BD%D0%B0.pdf> (дата звернення: 12.12.2022).

26. Захарійчук М. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Частина 1. Київ : Грамота. 2020. 160 с.

27. Звіт про результати загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи ЗЗСО». Частина III. Читання. Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с. URL: http://testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/03/2018_ZVIT_MDYARO_CHYTANNYA_Sajt-1.pdf (дата звернення: 01.12.2022).

28. Здирко І. Формування навичок структурно-сміслового аналізу в учнів початкових класів НУШ // Актуальні питання сучасної філології і журналістики. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2023. С. 12-24.

29. Іщенко О. Л., Іщенко А. Ю. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х частинах) : Ч. 1. Київ : Літера ЛТД. 2020. 112 с.

30. Іщенко О. Л., Іщенко А. Ю. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х частинах) : Ч. 2. Київ : Літера ЛТД. 2020. 112 с.

31. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2019. 136 с.

32. Кліпове мислення: що це таке в психології? Мислення сучасних школярів, плюси і мінуси. Як позбутися від кліпового мислення? URL: <https://podarynok.com.ua/kl-povemislennya-scho-ce-take-v-psiholog-mislennya-suchasnih-shkolyar-v-plyusi-m-nusi-yak-pozbutisyav-d-kl-povogo-mislennya/> (дата звернення: 10.10.2023).

33. Коломієць Б. Читання як складова читацької компетентності учнів молодшого шкільного віку // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 28-29 березня

2023 р.) / за ред. О. П. Демченко, Н. О. Пахальчук; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. Вип. 12. С. 198-200.

34. Корицька Г. Р. Візуалізація освітнього процесу в умовах розвитку цифрового суспільства. URL: https://elib.institutemvd.by/handle/MVD_NAM/295 (дата звернення: 22.10.2022).

35. Кравцова Н., Придаток О., Романова В. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти. У 2-х ч. Ч. 1. Тернопіль : Підручники і посібники. 2020. 144 с.

36. Кухарчук Н. С. Формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів на уроках літературного читання // Актуальні проблеми та стратегії розвитку початкової освіти: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (18 травня 2023 року). Рівне : РДГУ, 2023. С. 70-73.

37. Ліпчевська І. Л. Візуалізація інформації у мовно-літературній галузі першого циклу початкової освіти: новації Нової української школи та їх реалізація. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721123/1/Text.pdf> (дата звернення: 10.02.2023).

38. Малихін О., Ліпчевська І. Візуалізація навчальної інформації як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи // Український педагогічний журнал. 2022. № 4. С. 59-66.

39. Малихін О., Ліпчевська І. Візуалізація навчальної інформації як складова цифрових підручників для початкової школи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732111/1/Text1.pdf> (дата звернення: 20.05.2023).

40. Мартиненко В. О. Врахування особистостей художніх текстів у процесі моделювання уроків літературного читання у 2-4 класах // Початкова школа. 2015. №11. С. 34-39.

41. Мартиненко В. О. Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

42. Мартиненко В. О. Формування змісту літературного читання молодших школярів: сучасний вимір // Українська література в загальноосвітній школі. 2011. №9. С. 5-8.

43. Мартиненко В. Реалії та перспективи розвитку читацької компетентності молодших школярів. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735223/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97-177-181.pdf> (дата звернення: 13.06.2023).

44. Матющенко В. В. Формування читацької компетентності сучасними технологіями на заняттях української мови і літератури в початковій школі // Актуальні проблеми та стратегії розвитку початкової освіти: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (18 травня 2023 року). Рівне : РДГУ, 2023. С. 74-75.

45. Михайленко О. В., Титок В. В. Прийоми формування читацької компетентності учнів молодшого шкільного віку із кліповим мисленням // Журнал «Перспективи та інновації науки». Серія: «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2023. №14 (32). С. 325-337.

46. Нікітіна Н. Формування читацької компетентності як парадигма успішної особистості майбутнього // NEW INCERPTION : науковий журнал / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка ; голов. ред. С. І. Стрілець. Чернігів, 2020. № 1. С. 52-59.

47. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf> (дата звернення: 10.10.2022).

48. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

49. Остапенко Г. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х част.). Ч. 1. Київ : Світич. 2020. 144 с.
50. Остапенко Г. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х част.). Ч. 2. Київ : Світич. 2020. 144 с.
51. Пляцок А. О., Олійник В. В. Використання технології «лепбук» в роботі з дошкільниками. Навчально-методичний посібник. Вінниця : КУ «ММК». 2017. 45 с.
52. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с.
53. Пономарьова К. І. Компетентнісний підхід до перевірки усних видів мовленнєвої діяльності молодших школярів // Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів: дидактико-методичні аспекти. Дайджест 2. 2012. С. 96-128. URL: https://cdpo.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/Держ.КОМПЕТЕНТНІСТЬ_ - різні-автори.doc (дата звернення: 02.02.2023).
54. Правник М. О. Новітні способи залучення молодших школярів до читання. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cdc373c4-b385-44fc-b851-5099137b7735/content> (дата звернення: 25.06.2023).
55. Роде М. «Скетчноутінг. Посібник з візуалізації ідей. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 2016. 224 с.
56. Савченко О. Я. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон». 2020. 160 с.
57. Савченко О. Я. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра : посібник. Київ : Педагогічна думка, 2014. 176 с.
58. Савчук А. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти. Ч. 2. Тернопіль : Підручники і посібники. 2020. 144 с.
59. Сапун Г. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. середн. освіти. У 2 ч. Ч. 1. Тернопіль : Підручники і посібники. 2020. 128 с.

60. Сапун Г. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. середн. освіти. У 2 ч. Ч. 2. Тернопіль : Підручники і посібники. 2020. 128 с.
61. Сім орієнтирів для навчання дітей із кліповим мисленням. URL: <https://naurok.com.ua/post/7-orientiriv-dlya-navchannya-ditey-iz-klipovim-mislennyam> (дата звернення: 10.10.2023).
62. Сорока Т. В. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу // Нове в практику. 2015. № 15-16 (283-284). С. 60-62.
63. Старагіна І. П., Терещенко В. М., Панченков А. О. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.
64. Стратегія розвитку читання на період до 2032 р. «Читання як життєва стратегія». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 13.06.2023).
65. Сумарук В. Візуалізація як засіб формування читацької компетентності молодших школярів // Збірник наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; педагогічний факультет ; [відпов. секр. Н. В. Бахмат]. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2023. Вип. XIX. С. 367-370.
66. Суржук Т. Б., Ткачук О. С. Інтеграція в навчанні української мови та читання учнів початкової школи. URL: <http://www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/86/88> (дата звернення: 11.02.2023).
67. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ : Видавництво «Світоч», 2019. 366 с.
68. Фартух Л. А. Використання ейдос-конспекту на уроках зарубіжної літератури // Зарубіжна література в школах України. 2016. №3. С. 17-21.

69. Хома О. М. Підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів читацької компетентності // «Світ наукових досліджень. Випуск 18»: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 20-21 квітня 2023 р.) / [редкол. : О. Патряк та ін.] ; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Тернопіль : ФОП Шпак В. Б., 2023. С. 91-92.

70. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 1. Тернопіль : Астон. 2020. 160 с.

71. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 2. Тернопіль : Астон. 2020. 160 с.

72. Чемоніна Л. В. Створення ситуації успіху на уроках української мови і літературного читання в початковій школі засобами сучасних технологій навчання // Молодий вчений. 2019. № 3 (67). С. 105-109.

73. Чим небезпечне кліпове мислення і як з ним боротися. URL: <https://delovoy.com.ua/chim-nebezpechne-clipove-mislennya-i-yak-z-nim-borotisy/> (дата звернення: 10.10.2023).

74. Чумарна М.І. Українська мова та читання : підручник для 3 кл. закладів загальн. серед. освіти : у 2-х ч. Ч. 2. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2020. 160 с.

75. Яценко Н. А. Скетчноутинг та комікси на уроках. Візуалізація ідей // Педагогічна освіта (Нові формати освіти). 2018. № 5 (89). С. 21-23.

76. Яценко Т. О. Читацька компетентність учнів як ключове поняття сучасної шкільної освіти. URL: <http://surl.li/dpjfo> (дата звернення: 29.09.2023).